

III. ARAZİ YÖNETİM ÇALIŞTAYI

“TÜRKİYE’DE KIRSAL ARAZİ DÜZENLEMESİ”

20-21 MAYIS 2013, İSTANBUL

SONUÇ BİLDİRGESİ

Günümüz dünyasında çoğalan nüfusla birlikte artan insan faaliyetleri için daha fazla toprağı edinme, kullanma, değıştirme, dönüştürme isteğı ve gereksinmesi ortaya çıkmıştır. Bu taleplerin karşılanması için gerekli olan arazi nesnesi ise kıt bir kaynaktır. Arazi nesnesinden yeterince yararlanmak ve bu kaynağı gelecek nesillere aktarmak için sürdürülebilir arazi yönetimi modeli geliştirmek kamu yönetimlerinin öncelikli görevleri arasındadır.

Kırsal alanlarda yer alan tarım arazilerinin korunması, kullanımının planlanması, sürdürülebilir tarımsal üretimin güven altına alınması ve kırsal kalkınmanın sağlanması için; arazilerin akılcı kullanımına ilişkin arazi politikalarının hazırlanması ve bu politikaları uygulayacak bir arazi yönetim sisteminin kurulması günümüzde zorunluluk haline gelmiştir. Bu politikaların hazırlanması ve uygulanması için disiplinler üstü bir yaklaşımla konunun teknik, ekonomik, idari ve sosyal boyutlarıyla irdelenmesine ihtiyaç duyulmuştur.

Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi ve Okan Üniversitesi, ülkemizde verimli ve sürdürülebilir bir kırsal arazi yönetim modeli geliştirmek amacıyla teması “Türkiye’de Kırsal Arazi Düzenlemesi” olan “III. Arazi Yönetimi Çalıştayı”nı düzenlemiştir. 20-21 Mayıs 2013 tarihleri arasında Yıldız Teknik Üniversitesi Beşiktaş Kampüsünde gerçekleştirilen etkinliğe üniversite, özel sektör ve ilgili kamu kurum ve kuruluş temsilcilerinden yaklaşık 220 kişi katılmış ve 10 çağrılı bilimsel tebliğ sunulmuş, 1 Panel ve 1 Forum düzenlenmiştir.

Çalıştayda, Türkiye’deki Kırsal Arazi Yönetimi konusu; teknik, hukuksal, ekonomik ve sosyal boyutlarıyla detaylı bir biçimde ele alınıp, planlı ve programlı bir gelişme sürecinin başlatılması amacıyla konunun uzmanları ilgili bilim insanları, politikacılar, kamu ve yerel idarelerin temsilcileri ile tartışılmıştır. Çalıştay süresince öne çıkan konular bağlamında aşağıdaki sonuçlar tespit edilmiştir:

1. Kırsal arazi yönetimi konusunda dünyadaki gelişmeler-değişimler Türkiye'yi de etkilemektedir. Türkiye kırsal kalkınma konusunda çok fazla yaklaşım-model deneyen ve uygulayan ülkelerden biridir. Bu yaklaşımlar-modeller bazen siyasi yaklaşımlarla bazen de uluslararası kuruluşların etkisi ile uygulamaya konulmuştur. Ancak, daha çok büyük ölçekli ve sektörel yaklaşımı ön plana alarak kırsal kalkınmayı hedefleyen bu çalışmalar istenilen sonuçlara ulaşmada yeterince etkili olamamıştır. Kırsal alanda yaşanan sorunların; ekonomik gelişme ve çevresel koruma önlemlerini içeren çok disiplinli, sürdürülebilir bütüncül yaklaşımlar, politikalar ve yönetim araçları ile çözümlenebileceği değerlendirilmektedir.
2. Arazi toplulaştırma uygulamaları esnasında özel sektör çoğu kez kendi adına iş yaptığı kurumlarla, ekonomik ve sosyal durumunu iyileştirmeye çalıştığı işletme sahiplerini karşısında bulmakta ve işlemleri uzatan, maliyetleri artıran, toplumsal barışı bozan, hukuk kurumlarını meşgul eden sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu sorunları giderebilmek için; kontrol mühendisleri arasındaki yetki ve sorumluluk belirsizliği kanun düzenlemesi aşamasında dikkate alınması ve ülkemizde kontrol mühendisliği mantığında yeni bir vizyon değişikliğine gidilmesine ihtiyaç vardır. Arazi toplulaştırma uygulamalarının içinde olan teknik elemanlar yüksek okul ve fakültelerden aldıkları eğitimlerle bugünkü şartlara göre yeterli olarak görülmemektedir. Bu sektörde çalışan elemanların yeterli düzeye getirebilmek, projede yapacağı hataların maliyete etkilerini azaltmak ve sosyal sorunlara neden olmasını engellemek için sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler aracılığıyla belirli aralıklarla eğitim seminerleri verilmelidir.
3. 5403 sayılı kanununun 8. maddesindeki bölünemez parsel büyüklükleri şartları ve 3083 sayılı kanunun bölünemez parsel büyüklüğü normu şartı kaldırılmalı; 2009 tarihli Arazi Topplulaştırma Tüzüğü'ne göre "Derecelendirme" çalışmalarının nasıl yapılacağına usul ve esaslara dair yönetmelik çıkartılmalıdır. Ayrıca, 2009 tarihli Arazi Topplulaştırma Tüzüğünde belirtilen proje biriminin, arazi toplulaştırmadaki haritacılık faaliyetlerinin çok olması nedeniyle, 2 ziraat mühendisi ve 1 harita mühendisi yerine, birisi başkan konusunda uzman 2 harita mühendis ve 1 ziraat mühendisinden oluşmalıdır.
4. Arazi Topplulaştırması yapılan projelerde ilgili köy sınırlarının koordinat esaslı sayısallaştırılması veya köy sınır kadastro yapılmalıdır. Bu iş kalemi köy sınırlarının sayısallaştırılması adı altında arazi toplulaştırma ihalelerine eklenmelidir. Köy sınırlarında ve/veya proje sahasında kalan tescil harici yerlerin hazine adına tescillerinin yapılarak, tescil harici alan bırakılmaması gerekmektedir. Bu iş kalemi de arazi toplulaştırması ihale pozlarına eklenmelidir.
5. Proje sahasındaki mera alanlarına yapılan yapı ve tesislerin, arazi toplulaştırma kapsamında şahıs arazileri ile takaslarının yapılması gerekmektedir. Bu kapsamda 2B affi gibi, mera affi bir çözüm aracı olarak gündeme getirilerek, tecavüzlü meraların vasıf değişiklikleri yapılarak zilyetleri adına satışları yapılabilir.

6. Ülkemiz kırsal arazi yönetimi ile ilgili mevzuatın yeterince açık olmaması, dağınıklığı ve günümüz ihtiyaçlarına tam olarak yanıt verememesi etkin bir kırsal arazi yönetiminin önündeki en büyük yasal engeldir. Bu bağlamda; Kırsal Arazi Düzenleme çalışmaları tek bir mevzuat çerçevesinde yapılması için hukuki düzenlemelere ihtiyaç vardır. Buna göre; 3083 sayılı SAADDTRK ile 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu, 4342 sayılı Mera Kanunu, 4070 sayılı Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun ve 3367 sayılı Köy Yerleşim Alanı Kanunu gibi mevzuatlar birleştirilerek ve Ekonomik katkılarından dolayı “Kamulaştırma Amaçlı Arazi Toplulaştırması” ilave edilerek tek bir çerçeve altında “Kırsal Gelişim Kanunu” düzenlenmelidir. Ayrıca, Arazi Toplulaştırma çalışmalarında “Kırsal Gelişim Planlarının Hazırlanması” zorunlu hale getirilmelidir.
7. Kamu yönetimleri ülkemiz koşullarına uygun bir arazi politikası ve yönetimi araçları geliştirememiştir. Kırsal arazi yönetimine ilişkin entegre bir politikanın oluşturulamaması, yönetimden sorumlu kurumlar arası koordinasyon eksikliği, toplumsal bilincin yeterli olgunluğa erişmemiş olması ve teknolojik altyapı yetersizliği gibi sebepler kırsal arazi yönetimi önünde çözülmeyi bekleyen sorunlardandır.
8. Çok parçalı kırsal arazi yönetim sisteminin bütüncül bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir. Bu nedenle, bütünleştirici bir rol üstlenecek “Arazi İdare Müsteşarlığı” gibi bir kurumsal yapıya gereksinim duyulmaktadır. Bu kurumsal yapı ile arazi yönetimi mevzuatı beklentilere göre tekrar düzenlenecek, kurumlar arası çatışmalar ve iletişimsizlik sorunu ortadan kalkacak, kırsal arazi yönetimi ile ilgili bilgileri kayıt altına alınacak ve veri tabanlarının yönetimi sağlanacaktır.
9. Kırsal arazi yönetimi için gerekli olan veri ve teknolojilerin kurumlar arsında paylaşımının sağlanması ve kurumların birlikte çalışılabilmesinin sağlanması gerekmektedir. Bu gereksinimin, Avrupa Birliği Konumsal Veri Altyapısı (INSPIRE) projesi ile uyumlu biçimde oluşturulmaya çalışılan Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi (TUCBS) projesi ile karşılanabileceği değerlendirilmektedir.
10. Türkiye için tasarlanacak olan arazi yönetimi modelinin ön koşulu Coğrafi Bilgi Sistemlerinin tesisinden geçmektedir. Arazi yönetimi, farklı meslek disiplinlerini ortak bir veri tabanında bir araya gelmesini gerekli kılmaktadır. Sürdürülebilir arazi yönetimi için farklı meslek grupları ve kurumların ortak veri havuzundan veri paylaşımlarının sağlanması için veri standartları temel şarttır. Bu nedenle ülkemizde tamamlanan TUCBS, bir an önce hayata geçirilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır. Bunun için gerekli yasal düzenlemeler bir an önce başlatılmalıdır.
11. Avrupa Birliğine katılım sürecinde, arazi yönetimi için gerekli olan tarımsal alanların yönetimi için gerekli alt parsel tanımlamaları yapılarak, standartlar oluşturulmalı ve uygulamaya geçirilmelidir. Dünyada tarım alanında yaşanan gelişmeler, ülkemizde de, çiftçi kayıt sistemleri ve diğer ruhsatlı tarım bilgileri, kadastro kayıtları ve tapu bilgileri ile ortak

çalışacakları ve güncel arazi kullanım bilgileri ile ilişkilendirilmiş bir coğrafi bilgi sisteminin kurulmasını gerekli kılmaktadır.

12. Kırsal arazi yönetim sistemlerinin mali açıdan desteklemesi aşamasında milli gelirlerin yetersiz olması durumunda Avrupa Birliği fonlarından yararlanmak üzere kamu ve üniversitelerin yürüteceği projeler üretilmelidir.
13. Konunun uzmanları, ilgili bilim insanları, politikacılar, kamu ve yerel idarelerin temsilcileri ile serbest meslek mensuplarının bir araya gelerek değerlendirmeler yapmalarına olanak sağlayan arazi yönetimi platformunun çalışmalarına aralıksız devam etmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Sadece AYÖP'ün çabaları ile istenilen seviyeye gelinemeyeceği ve bu çalışmalara benzer birçok bilimsel çalışmalara ihtiyaç olduğu görülmüştür.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur. 21/05/2013.

Prof. Dr. Halil ERKAYA

III. Arazi Yönetimi Çalıştay Düzenleme Kurulu a.

AYÖP - Arazi Yönetimi Platformu.

www.ayop.itu.edu.tr